

Tolkien and the Classical World

David Llewellyn Dodds

Dankzij Humphrey Carpenter zijn lezers van Tolkien al 41 jaar onder de indruk van Tolkien als classicus op school, niet alleen omdat hij in het Latijn debatteerde, maar ook omdat hij “in one debate taking the role of Greek Ambassador [...] spoke entirely in Greek”, en bovendien Hermes speelde in een uitvoering in het Grieks van Aristophanes’ *De Vrede*. Zeven jaar geleden heeft John Garth ons een foto van dat laatste laten zien. En nu hebben wij een bundel van veertien essays in vijf delen (met inleiding en nawoord) over verschillende aspecten van *Tolkien and the Classical World* onder redactie van Hamish Williams. En Walking Tree Publishers laat ons online niet alleen de inhoud van het boek zien, maar ook de samenvatting van elke essay.

Als je de indruk deelt dat de bijdrage aan Tolkiens fictie van “the classical world – the literature and thought of ancient Greece and Rome – has received far less attention” dan andere invloeden (blurbtekst), geven de bibliografieën van alle zestien onderdelen en het duchtig gebruik door de auteurs van de werken daarin genoteerd toch een gedetailleerd beeld van eerdere aandacht hiervoor. Lezers zullen dankbaar zijn dat er een index is, gemaakt met hulp van professor Graham Shipley (al was ik snel bezig trefwoorden toe te voegen). Overigens, zoals vaker gebeurt, kan professor Shipley’s levendige nawoord ook als voorwoord gelezen worden. De vijf delen zijn:

- Classical Lives and Histories (3-68);
- Ancient Epic and Myth (73-189);
- In Dialogue with the Greek Philosophers (193-268);
- Around the Borders of the Classical World (273-348);
- Shorter Remarks and Observations (353-63).

De ‘biographic analysis’ door Hamish Williams maakt onder andere dankbaar gebruik van gedrukte werken – maar ook van de hulp van “John Garth, Alison Wheatley, and the King Edward’s School Foundation”

(32, 34 n. 46) – om een rijkelijk gedetailleerd beeld van Tolkiens schooltijd te geven, tot en met citaten uit evaluaties van zijn proefwerk, bijvoorbeeld (12), Grieks proza schrijven (“excellent in all respects”) en Romeinse geschiedenis (“Tolkien gave signs of a more acute and independent judgement than anyone else; his style also was more matured” – maar “he seemed to have no control over it and sometimes became almost unintelligible!”).

Als men meer wil weten over Plato’s Atlantis en Tolkiens Númenor, geeft Michael Kleu een grondig overzicht – en heeft verder aandacht voor “Tolkien’s story [...] with regard to the post-Platonic Atlantis tradition”, niet het minst als het over “striking analogues to and correspondences with Ignatius Donnelly’s extremely popular *Atlantis*” (208) gaat, en “the possible utilization of Thucydides’ report on the island of Atalante” (211). Daarbij verrast Ross Clare met aandacht voor Herodotus en Thucydides en de ontwikkeling van Athene als zeemacht als één overeenkomst met Númenor, om nog twee andere overeenkomsten erbij te voegen: ten eerste een verhandeling over “parallels with classical Roman biography” (56) waar het de koningen van Númenor betreft, en ten tweede een over “the Númenórean Faithful” en “the early Christians under Rome” (59).

Voortreffelijk is Giuseppe Pezzini’s ‘The Gods in (Tolkien’s) Epic: Classical Patterns of Divine Interaction’ met vergelijkingen van een “narrative topos” (76) uit boek vier van de *Ilias* van Homeros, boek twaalf van de *Aeneis* van Vergilius, en Tolkiens oorspronkelijke toepassing van de “epic scene of the arrow-shot, found in *The Silmarillion* and, more covertly, in *The Lord of the Rings*” (99), met gedetailleerde aandacht voor zeven “different patterns of interaction, often interrelated” (79). Naar zijn “(forthcoming) *Tolkien and the Mystery of Literary Creation*” (81) mogen wij verlangend uitzien.

Benjamin Eldon Stevens vorst de manier na waarop “Tolkien’s fiction comprises variations on ancient themes of the ‘underworld journey’ (Greek *katabasis*) and the related ‘encounter with the dead’ (Greek *nekylia*)” (105) en concludeert: “This involves a rewriting of ancient Greco-Roman stories so dramatic we might follow Tolkien’s neolinguistic lead and call the result [...] *eucatabasis*” – een soort ‘pelgrimstocht’ (111).

Austin M. Freeman neemt een ander boek van de *Aeneis* van Vergilius dan dr. Pezzini, het tweede, om de val van Troje ‘in gesprek te brengen’ met die van Gondolin en met de belegering van Minas Tirith, met speciale aandacht voor *pietas* onder de deugden, waaronder de ware *pietas* van Faramir, Beregonid en Pippin in tegenstelling tot “Denethor as Anti-Priam and Anti-Anchises” (146). De *pietas* van Vergilius ziet hij als “the *praeparatio evangelica*, in a sense, for an English Christian epic” (158) en Tolkiens *estel* als een synthese van *pietas* en “Northern (indomitable will) and Christian (*pistis* or ‘faith/trust’)” gedachten (131).

Nog een andere Vergiliaanse vergelijking maakt Alley Marie Jordan: tussen de herders van de *Eclogae* en het “pastoralism of Tolkien’s hobbits” (353), niet het minst tegenover bedreigingen. Hier is de geschiedenis van Cincinnatus in *Ab urbe condita* van Livius (en in de *Oud-Romeinse geschiedenis* van Dionysius van Halicarnassus) vergeleken met de levensloop en het karakter van Sam (maar ook met die van Sams toekomstige schoonvader).

Terwijl dr. Stevens aandacht heeft voor onder andere de mythe van Orpheus en Eurydice (113-14), geeft Peter Astrup Sundt gedetailleerd aandacht aan de versies van Vergilius en Ovidius en ook de middeleeuwse *Sir Orfeo*, in vergelijking niet alleen met Beren en Lúthien (inclusief “Lúthien as Virgilian Orpheus” (172)!) maar ook met de enten (inclusief “The Entwives, Demeter, and Persephone” (183)) en zelfs Tom Bombadil.

Łukasz Neubauer, zich bewust van een verscheidenheid aan ringen, en van werken van o.a. David Day en Thomas Honegger daarover, maakt een nauwkeurige vergelijking tussen “Plato’s ring of Gyges” in de *Staat* en Tolkiens “One Ring”, inclusief evocatie van “the ancient mytheme of *katabasis*”, ook in de *Staat*, tenminste waar Gyges zijn ring in een “*chasma*” vindt (225-26). Niet het minste onderdeel hiervan is zijn aandacht voor “The Two Rings and the Corruptive Powers they Generate or Enhance” (‘subsection’ titel,

229) en daarmee voor de ‘wijsheid’ van Bilbo vergeleken met zowel de ‘wijsheid van Socrates’ als de ‘wijsheid van God’ – al merkt hij ook verschillen op in de ring zoals die werd gevonden door Bilbo en werd ontwikkeld in *In de Ban van de Ring* (240).

Julian Eilmann heeft een Duitse versie van zijn essay, uitgegeven in 2011, hier herzien en uitgebreid, met minutieuze aandacht voor *De kinderen van Húrin* in het licht van de *Poëtica* van Aristoteles. Hij vindt dat Guy Gavriel Kay gelijk heeft wanneer hij zegt: “Túrin Turambar is Tolkien’s most tragic character – perhaps his only tragic figure” (267). Verder vindt Dr. Eilmann dat “Tolkien consciously built a specific structure for his unsettling story to create a ‘tragedy’”, terwijl hij waarschuwt tegen een losjes alledaags gebruik van ‘tragisch’ (248-49). (Dit benadrukkend, vindt hij dat Tolkien zelf het mis heeft wanneer hij spreekt over de “tragedy of Gollum” (252)!)

Philip Burton stelt dat Tolkien niet alleen de ‘classical world’ in een Indo-Europees verband plaatst, maar dat “he is deeply influenced by a group of German scholars, notably Victor Hehn and Otto Schrader” hierin (273). Zijn betoog boeit met aandacht voor (namen van) planten, bomen, wijn, ‘Oliphants’, draken en griffioenen.

Richard Z. Gallant kijkt naar “Tolkien’s migratory First Age” (324) en “our own Migration Era, a period approximately from 376 to 568” (305) om de zich ontwikkelende verhoudingen tussen Elfen en Mensen te vergelijken met die tussen Romeinen en Germanen, al gebruikt hij niet alleen Ammianus Marcellinus, Zosimus, en Jordanes, maar ook Tacitus hiervoor. Hij stelt dat een “Noldorin perspective [...] informs the entire *Silmarillion*” zodat “the narrative of the events we read is filtered through the ideological ‘prism’ of the Noldor chroniclers of Elvish history” (308) en beschrijft een “Fingolfin/Edain sapientia, whose purpose is ‘to defend the Children of Eru, [...] all the Children and not the proud Eldar only!’” (324).

Juliette Harrison ontwikkelt een nog bredere en langere vergelijking tussen “the ancient Mediterranean world” inclusief Egypte, Troje en Atlantis en Númer, maar vooral tussen “the Byzantine Empire” en Gondor en “northern Germanic peoples and, in particular, the Angles, Saxons, and Jutes” en de Rohirrim (330). Zij constateert een “positive, eucatastrophic re-working of history and culture” (343), met levendig contrasten tussen “Frodo and Sam’s encounter

with the ancient statue and ‘Ozymandias’ van Shelley en het ‘All that glitters is not gold’-raadsel van *De koopman van Venetië* ‘and ‘Strider’s Riddle’” (345) als voorbeelden.

In een rijk gevuld essay van negen bladzijden voeren Oleksandra Filonenko en Vitalii Shchepanskyi ‘Pythagorean concepts’, ‘the Myth of Er’ van Plato’s *Staat*, Cicero, Proclus, Macrobius en *De Coelesti Hierarchia* van Dionysius de Areopagiet op wat betreft ‘Tolkien’s musical cosmogony in the *Ainulindalë*’ (365), en ook later in *De Silmarillion* (1977), wat betreft ‘Ulmo’s water music’ en ‘Yavanna’s song’ in de *Valaquenta* (371), en ook als het gaat om de ‘tremendous musical power’ van Lúthien (370).

Tolkien and the Classical World verblijdt met een ontspannen verscheidenheid van benaderingen, of het

nu gaat om (onder andere) aandacht voor bewust – of misschien onbewust – gebruik van bronnen of uitwerking van invloeden, of het idee van iets dat geen ‘pattern that Tolkien set out to purposely introduce’ (305) vormt, of de ‘reception of ‘the Classical world’ – that is, the history, literature, myths, philosophy, and society of ancient Greece and Rome – in Tolkien’s life, thought, and writings’ (xii). Keer op keer geven de bijdragen stof tot nadenken, en ook (als het ware) vonken tot verder denken.

Al voordat zij het boek opendoen, kunnen lezers genieten van Jay Johnstone’s illustratie in speels zwart-figurige stijl met ‘the replacement of the Greeks and Polyphemus with Dwarves and Trolls’ (Acknowledgments) op de omslag – groot op de voorkant, en kleiner op de achterkant, aangebracht op de oorspronkelijke amfora uit het British Museum.

Tolkien and the Classical World

Hamish Williams, editor

Cormarë Series No. 45

Taal: Engels

Softcover | 422 pagina’s

ISBN 978-3-905703-045-0

Walking Tree Publishers, 2021

